

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вступ до германської філології
(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки	бакалавра (назва ступеня вищої освіти)
спеціальності	035 Філологія (шифр і назва спеціальності)
спеціалізації	035.041 германські мови та літератури (переклад включно), (шифр і назва спеціалізації) перша – англійська
освітньо-професійної програми	«Філологія (германські мови та літератури (назва освітньо-професійної програми) (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»

Бердянськ, 2018

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Сердюк А. М., доцент кафедри іноземних мов і методики викладання, кандидат філологічних наук, доцент

Обговорено та рекомендовано вченою радою факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету 01.09.2018 р., протокол №01.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Вступ до германської філології» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська.

Предметом навчальної дисципліни є фонетична, граматична та лексична будова давньогерманських мов, відомості про давніх германців, давньогерманську писемність, релігію та міфологію.

Міждисциплінарні зв'язки: курс закладає основи для подальшого вивчення теоретичної фонетики англійської мови, теоретичної граматики англійської мови, історії англійської мови, лексикології англійської мови, теорії та практики перекладу з англійської мови.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета курсу «Вступ до германської філології» – з'ясування студентами наукової проблематики цієї науки; ознайомлення студентів із місцем германських мов у мовній картині світу, вивчення основних теоретичних тенденцій сучасної мовознавчої науки.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Вступ до германської філології» є засвоєння основних етапів розвитку та особливостей всіх підгруп германської мовної групи; характеристика сучасних германських мов: основи порівняльної фонетики германських мов; особливості граматичної та лексичної систем германських мов; ознайомлення із науковими досягненнями вітчизняної та зарубіжної індоевропеїстики та германістики; розвиток умінь та навичок, необхідних для науково-дослідної роботи.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набутися таких компетентностей та продемонструвати результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в філологічній галузі, що передбачає застосування певних теорій та методів мовознавства та літературознавства, і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. ЗК 08. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях. СК 06. Здатність використовувати набуті знання з фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін, володіти розвиненою культурою мислення, вміти ясно і логічно висловлювати свої думки як усно, так і письмово. СК 10. Здатність ефективно використовувати у професійній діяльності довідкову літературу, різнотипні словники, електронні бази даних.	ПРН 05. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її у професійній діяльності. ПРН 09. Порівнює мовні та літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності. ПРН 13. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування. ПРН 14. Забезпечує діалог культур у процесі професійної діяльності, створює умови для міжкультурної комунікації. ПРН 15. Здатний учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Місце германських мов в індоєвропейській мовній сім'ї. Германські мови у мовній картині світу. Індоєвропейські мови. Групи індоєвропейської сім'ї. Сучасні й давні германські мови. Готська, давньоанглійська, давньоверхньонімецька, давньосаксонська, давньофризька, давньоісландська мови.

Тема 2. Індоєвропейська прмова. Прагерманська мова. Основні регіони первісного розселення індоєвропейців. Гіпотези М. Гімбутас, Т. Гамкрелідзе, В. Іванова, В. Георгієва, І. Дьяконова, Ю. Мосенкіса та ін. Прагерманська мова. Поняття спільно германської мови. Основні періоди у розвитку германських мов. Прабатьківщина германців. Теорія субстрату.

Тема 3. Стародавні германці. Давні відомості про германців. Пліній Старший – автор першої класифікації германських племен. Економічний та суспільний лад давніх германців. Контакти германців з Римом. Вплив римської культури, латинської мови на різні сфери життя германців. Релігія германців. Фольклор. Рунічне, готське, латинське письмо. Походження рунічного письма. Класифікація рун. Пам'ятки рунічного письма. Походження готського письма. Особливості готської графіки. Тенденції подальшого розвитку фонологічної системи готської мови. Виникнення латинської писемності в германців. Давньогерманські пам'ятки на основі латинської писемності.

Тема 4. Утворення германських держав. Передумови для утворення германських держав. Готи. Етнічні групи готів: візиготи (тервінги), остроготи (грейтунги). Нові назви племен: вестготи, остготи. «Велике переселення народів». Зв'язок гунів з готами. Аттіла. Вандали. Вандальські племена. Силінги. Асдинги. Поняття Вандалізм. Бургунди. Герули й гепіди. Бастарни. Лангобарди. Герміонські племена. Бавари. Франки. Племінні союзи франків: салічні та рипуарські племена. Бруктери, батави, тунгери. Скандинавські племена й народності. Тевтони, кімври, амброни.

Тема 5. Виникнення германських мов. Передумови для утворення германських держав і виникнення германських мов. Поема «Пісня про Нібелунгів». Кримсько-готська мова. Писемні пам'ятки бургундською мовою. Династія Меровінгів. «Пісня про Роланда». «Страсбурзькі клятви». Епоха вікінгів. «Кальмарська унія».

Тема 6. Характеристика сучасних германських мов. Східногерманські мови. Значення готської мови для германістики. Важливі особливості готської мови. Західногерманські мови. Спільні риси західногерманських мов. Особливості англо-фризької підгрупи. Фризька мова. Загальні відомості. Сучасний стан. Фризькі діалекти. Давньосаксонська мова. Нідерландська мова. Історія розвитку нідерландської мови. Нідерландська мова у Бельгії. Африкаанс. «Другий мовний рух». Німецька мова. Історичні періоди розвитку німецької мови. Німецька мова в Австрії. Літературна німецька мова Австрії, німецькі діалекти в Австрії. Німецька мова у Швейцарії. Німецька мова у Люксембурзі. Ідиш. Історія виникнення ідиш. Особливості мови ідиш. Її діалекти. Скандинавські мови. Давньоскандинавські племена. Епоха вікінгів. Класифікація скандинавських мов: східноскандинавські та західноскандинавські мови. Данська мова. Шведська мова. Шведська мова у Фінляндії. Норвезька, фарерська та ісландська мови.

Тема 7. Основні етапи розвитку англійської мови. Давньоанглійський період. Рунічні написи. Поема «Беовульф». Введення латинського алфавіту. Особливості староанглійської мови. Середньоанглійський період. Нормандська експансія та її вплив на англійську мову. Занепад англійської писемності. Особливості середньоанглійської мови. Період формування англійської національної мови. Значення лондонського діалекту як основи національної мови. Запровадження книгодрукування. Особливості англійської мови цього періоду. Новоанглійський період. Остаточне формування і розвиток англійської мови. «Коротка граматики англійської мови» У. Буллокара, «Граматики

англійської мови» Б. Джонсона. Творчість У. Шекспіра. Поширення англійської мови у світі внаслідок колоніальної політики.

Тема 8. Англійська мова на сучасному етапі. Письмо англійської мови. Діалекти: ротичні й неротичні. Варіанти англійської мови. Особливості фонетики. Граматика. Лексика. Статус англійської мови як міжнародної. Поширення у світі.

Тема 9. Особливості фонетичного ладу германських мов. Загальні фонетичні риси германських мов. Наголос. Система вокалізму. Аблаут. Умлаут. Консонантизм. Закон Вернера. Ареальні фонетичні риси германських мов. Гото-скандинавські особливості. Гутурулізація, або закон Хольцмана. Західногерманські та скандинавські особливості. Ротацізм.

Тема 10. Основи порівняльної граматики германських мов. Загальні морфологічні особливості. Іменник. Граматичні категорії іменників у германських мовах. Прикметник. Дієслово. Класифікація дієслів. Сильні дієслова. Слабкі дієслова. Претерито-презентні дієслова. Неправильні дієслова. Ареальні морфологічні особливості.

Тема 11. Лексика германських мов. Загальні лексичні особливості. Спільноіндоевропейська лексика. Спільногерманська лексика. Семантичні закони в германській лексиці. Лексичні ізоглоси. Германо-італійські, герmano-кельтські, герmano-балто-слов'янські ізоглоси. Власні імена: антропоніми, топоніми, гідроніми, етроніми. Запозичення. Кельтські запозичення, латинізми та слов'янізми. Характеристика германських мов з боку питомої ваги запозичень. Пуризм. Ареальні лексичні особливості.

Тема 12. Мовна картина світу стародавніх германців. Поняття картини світу. Концептуальна та мовні картини світу. Міфопоетична модель світу. Поняття концепту. Культурні й ментальні концепти. Ключові концепти мовної картини світу германських мов. Людина, люди, народ. Шлюб, сім'я, Терміни спорідненості. Тварини. Рослини. Час. Простір. Емоційні концепти.

3. Рекомендована література

Основна

1. Вступ до германістики: навч. посіб. / уклад.: Н. В. Володіна, О. В. Дуброва. Бердян. держ. пед. ун-т. Бердянськ: Ткачук О. В., 2012. 189 с.
2. Дрогомирецький П. П., Данилюк І. І. Вступ до германської філології: навчально-методичний посібник. 2-ге вид. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 76 с.
3. Жлуктенко Ю. О., Яворська Т. А. Вступ до германського мовознавства. Київ: Вища школа, 1986.
4. Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця, Нова книга, 2006.
5. Левицький В.В. Введение в германскую филологию. Сборник задач. Київ: Вища школа, 1986.

Додаткова

1. Абрамов Б. А., Семенюк Н. Н. Немецкий язык. *Языки мира. Германские языки. Кельтские языки.* Москва: Academia, 2000.
2. Алексеева Л. С. Древнеанглийский язык. Москва: Высшая школа, 1964.
3. Арсеньева М. Г., Балашова С. П. Введение в германскую филологию. Москва: Высшая школа, 1980.
4. Бархударов Л. С., Беляевская Е. Г., Загоруйко Б. А., Швейцер А. Д. Английский язык. *Языки мира. Германские языки. Кельтские языки.* Москва: Academia, 2000.
5. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва: Прогресс, 1974.
6. Берков В. П. Введение в германистику. Москва: Высшая школа, 2006.
7. Берков В. П. Исландский язык. *Языки мира. Германские языки. Кельтские языки.* Москва: Academia, 2000.
8. Берков В. П. Норвежский язык. *Языки мира. Германские языки. Кельтские языки.* Москва: Academia, 2000.

9. Жирмунский В. М. Введение в сравнительно-историческое изучение германских языков. Москва-Ленинград: Наука, 1964.
10. Иванова Н. В., Зеленецкий А. Л. Фризский язык. *Языки мира. Германские языки. Кельтские языки*. Москва: Academia, 2000.
11. Кузнецов С. Н., Никуличева Д. Б. Датский язык. *Языки мира. Германские языки. Кельтские языки*. Москва: Academia, 2000.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: <http://bdpu.org/library.html>.
2. Коромисел М. Курс лекцій з германського мовознавства. URL: <http://vo.ukraine.edu.ua/enrol/index.php?id=7132>

4. Методи навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (словесні, наочні, практичні); самостійна робота з книгою; ділові ігри; навчальні диспути; методи контролю; використання комп'ютерних засобів тестування.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)